

Aquest desastre que es diu Àfrica

"Sense paternalismes però amb energia democràtica, ens hem d'enfrontar al gran repte de no deixar que l'Àfrica se'ns mori als braços". L'esclat de la crisi al Zaire ha retrobat José M. Mendiluce amb el continent on va començar una nova feina: salvar vides.

"Els propers anys, si no hi posem remei, veurem un procés d'esclat de conflictes que seran qualificats com a ètnics, però que amagaran problemes d'interessos i de poder. L'enfonsament del Zaire pot ser el detonant que provoqui que es qüestionin les fronteres colonials, unes divisions que molts consideren injustes però que els mateixos africans han acceptat com a seves, ja que la revisió dels límits territorials pot implicar un gran cost humà, polític i militar. Per evitar-ho, hem de donar suport a la democratització dels estats africans, i això representa col·locar els éssers humans de l'Àfrica per sobre de les companyies inversores mineres i financeres que actuen des de casa nostra. També vol dir donar suport al desenvolupament: modificar les polítiques internacionals de cooperació, més recursos per al desenvolupament, 0,7% sí, però no perquè vagi a la butxaca dels dictadors com Mobutu, o perquè serveixi per importar armes o perquè ens comprin més rentadores o cotxes, sinó per a un desenvolupament sostingut i humà de l'Àfrica. I al mateix temps fa falta que les Nacions Unides comencin a tenir una capacitat d'iniciativa, que deixin d'estar segrestades constantment pel Consell de Seguretat, i fer costat a l'OUA perquè també participi en aquesta gran tasca".

—*Conflictes com el d'Angola, Somàlia, Libèria o el mateix Zaire s'han pogut prevenir i prevenir, per què no es dóna tanta importància, fins i tot mediàtica, a evitar les guerres?*

—El desbordament informatiu significa que on no hi ha sang, no hi ha notícia. Si la prevenció funciona, hi ha una normalitat democràtica, i l'índex de

violacions dels drets humans està per sota de l'escàndol general, no és notícia. Els mitjans ens acostumen a la notícia espectacular en comptes d'avesar-nos a la reflexió. I políticament, no funciona perquè la prevenció no dóna rèdit polític d'imatge. Molts cops, la inacció a l'hora de prevenir desastres

reflecteix una mena d'impotència o de desinterès, però el fet de deixar que les coses es podreixin pot amagar, en canvi, un interès molt clar, com crec que ha passat en el cas del Zaire. La inacció no ha estat falta de voluntat política, sinó que hi ha hagut una operació político-militar sofisticada i important. Davant la impossibilitat de resoldre la crisi dels refugiats per vies humanitàries, i davant la passivitat de la comunitat internacional per separar els genocides de la població civil al Zaire, el govern de Rwanda, controlat pels tutsis, va decidir, amb l'ajut dels rebels banyamulenges, d'agafar la iniciativa i resoldre el problema a la rwandesa. Hi ha també una divisió profunda entre els països anglosaxons, que han bloquejat qualsevol intent d'intervenció perquè volien la solució tutsi, i França i Bèlgica, que havien donat suport al govern hutu anterior.

—*Què s'hauria d'haver fet per evitar aquest nou drama?*

—Des del 1994 s'hauria d'haver

dotat de més recursos el Tribunal de Crims de Guerra de Rwanda, i s'hauria d'haver ajudat seriosament el govern de Kigali a muntar un sistema policíac i judicial que garantís la justícia davant el genocidi; i sobretot s'hauria d'haver desactivat aquesta bomba de rellotgeria que eren els camps de refugiats, controlats, dirigits, manipulats dictatorialment pels assassins *interhamwe*, que utilitzaven l'ajut humanitari per dominar la situació. Calia pressionar perquè la

"Tenim tendència a buscar respostes alternatives en comptes de complementàries. Cal una suma d'accions entre les ONG, les Nacions Unides, els organismes financers i els governs afectats, pensades en conjunt i coordinades."

gent tornés a Rwanda, perquè l'única solució del problema dels refugiats és sempre el retorn a casa, i fer els esforços necessaris per a organitzar una conferència política regional. En una crisi com és un genocidi d'un milió de morts no hi ha més sortida que la política.

—En calent, Emma Bonino va qualificar la inoperància internacional de "racista", Butros Gali va parlar d'un nou "fracàs" de les Nacions Unides, i Salem Ahmed va dir que era una mostra de la "doble moral" de la comunitat internacional. Vostè com la qualifica?

—Jo com tots tres. Hi ha una part d'hipocresia, una part d'impotència, i una part de doble discurs. Però el més important és que per primer cop hi ha hagut un consens entre les ONG, les Nacions Unides humanitàries, els missioners i missioneres, tots els partits polítics d'Espanya, i de l'opinió pública que era necessària una intervenció militar per posar-hi fi. Això vol dir que les nostres societats avancen cap al convenciment col·lectiu que s'ha d'arribar, si fa falta, fins a la utilització de les forces armades, per intervenir quan la vida de centenars de milers de persones està en perill. Les estructures militars són essencials per a l'èxit de les operacions humanitàries. Elles poden aportar els seus mecanismes d'espionatge, la logística necessària i les comunicacions.

—Les denúncies d'abusos i violacions d'alguns cascos blaus contra dones i nens a Bòsnia, Angola, Moçambic, què li fan pensar?

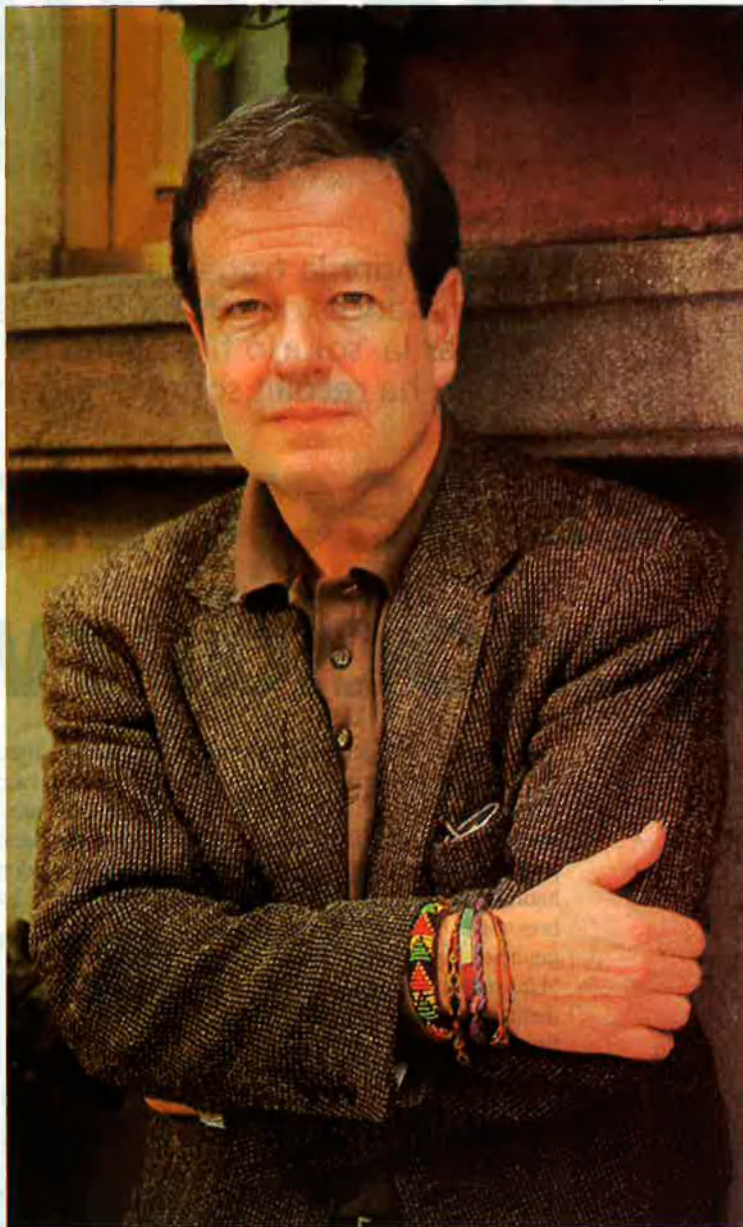
—Primer, que no podem criminalitzar els cascos blaus en el seu conjunt per les accions repugnants d'alguns. I també que els cascos blaus no són soldats de l'ONU, sinó de països que contribueixen amb aquestes forces en una operació concreta, i per tant, que no estan entrenats en els valors, els principis i l'ètica de conducta que haurien de tenir per portar un casc blau.

—Quina és la capacitat real de pressió de la societat civil, i d'intervenció dels polítics, per forçar una operació de la comunitat internacional?

—S'aconsegueixen canvis. Els dirigents polítics saben que se'ls pot muntar un merder al carrer perquè la gent està empenyada, i n'està farta, i vol que es faci alguna cosa. La major importància la té la societat civil, la seva capacitat de generar un estat d'alerta, de consciència, que forci els dirigents a considerar que potser temes com 100.000 morts al Zaire són prioritaris.

—Quin paper representen les ONG?

—Cadascú té una feina a fer. Hem de fugir d'una trampa perversa: quan no se sap o no es vol tallar una guerra o un genocidi per la via política, s'usa, s'abusa i es mitifica el que es pot fer en el terreny humanitari per després constatar que els humanitaris no poden parar les guerres ni els genocidis. Després d'haver deïficat la solidaritat entesa per l'aparició de moltes sigles d'ONG, ara comencen a atacar-les per casos de mala gestió. No s'ha de confondre el desig de milers i milers d'espanyols

de sentir-se part d'alguna cosa, la seva sensibilitat i preocupació, i la seva voluntat d'oferir el seu temps a causes socialment necessàries i humanament admirables, amb les estructures que els canalitzen. I compte amb començar ara a atacar les ONG i a destrossar el més sa que ha passat en aquest país en dècades. Això sí, cal que les mateixes organitzacions tinguin una ètica i un codi deontològic, i que reflexionin, es capacitin, aprenguin i es preparin, que el món és ple de cadàvers producte de la bona voluntat d'incompetents. Estic cansat de veure gent que va de turisme solidari, amb unes boníssimes intencions, però que la va cagant per on passa. No es poden encarar crisis que afecten la vida de centenars de milers de persones només amb bona voluntat.

José María Mendiluce és vice-president de la Comissió d'Afers Estrangers, Seguretat i Defensa del Parlament Europeu. Però l'escó de diputat no el priva de continuar encapçalant la repulsa al carrer per la contínua violació dels drets humans a l'Àfrica.

Virgínia Arqué